

7/3 Kovy II.A skupiny - vlastnosti, reaktivita

Kovy II.A skupiny – Be, Mg, Ca, Sr, Ba, Ra

- beryllium ${}^4_4\text{Be}$ – Beryllium
- hořčík ${}^{24}_{12}\text{Mg}$ – Magnesium
- vápník ${}^{40}_{20}\text{Ca}$ – Calcium
- stroncium ${}^{88}_{38}\text{Sr}$ – Strontium
- baryum ${}^{137}_{56}\text{Ba}$ – Barium
- radium ${}^{(226)}_{88}\text{Ra}$ – Radium
- Ca, Sr, Ba, Ra jsou označovány jako kovy alkalických (žiravých) zemin

Vlastnosti, reaktivita

- mají 2 valenční elektrony; elektronová konfigurace: ns^2
- snadno (s výjimkou Be) odevzdávají 2 elektrony $\Rightarrow$ kationty Mg^{2+} , Ca^{2+}
- se stoupajícím protonovým číslem Z stoupá reaktivita, ale klesá elektronegativita X
- zapálené na vzduchu hoří $\rightarrow$ oxidy (CaO , MgO ...; jejich zásaditost $\uparrow$ s $\uparrow$ Z) a peroxidy (BaO_2)
- s vodou $\rightarrow \text{H}_2$ – např. $\text{Ca} + 2\text{H}_2\text{O} \longrightarrow \text{Ca}(\text{OH})_2 + \text{H}_2$
- oxidy kovů alkalických zemin + $\text{H}_2\text{O} \rightarrow$ hydroxidy
  - se stoupajícím Z roste jejich síla
    - $\text{Ba}(\text{OH})_2$ je amfoterní, $\text{Mg}(\text{OH})_2$ slabě zásaditý, $\text{Ca}(\text{OH})_2$ a $\text{Sr}(\text{OH})_2$ silné zásady, $\text{Ba}(\text{OH})_2$ se srovnatelnou silou jako KOH
- sloučeniny s vodíkem – hydridy: bílé pevné látky, bouřlivě reagují s vodou $\rightarrow \text{H}_2 + \text{OH}^-$
- přímou syntézou kovů alkalických zemin s uhlíkem vznikají acetylidy
  - nejvýznamnější je CaC_2 , který se vyrábí z CaO a koksu
    - $\text{CaO} + 3\text{C} \longrightarrow \text{CaC}_2 + \text{CO}$
  - reakcí s vodou vzniká acetylen a hydroxid
    - $\text{CaC}_2 + 2\text{H}_2\text{O} \longrightarrow \text{CH}\equiv\text{CH} + \text{Ca}(\text{OH})_2$
- barví plamen: Ca – cihlově červeně, Sr a Ra – karmínově červeně, Ba – žlutozeleně
- rozpustné soli Sr a Ba jsou jedovaté
- v přírodě se vyskytují jen ve sloučeninách
  - Be – minerál beryl (křemičitan beryllia a hliníku – $\text{Be}_3\text{Al}_2\text{Si}_6\text{O}_{18}$); má drahokamové odrůdy – např. zelený smaragd, modrozelený akvamarín...
  - Mg – minerály
    - mastek ($3\text{MgO} \cdot 4\text{SiO}_2 \cdot \text{H}_2\text{O}$) a azbest ($3\text{MgO} \cdot 2\text{SiO}_2 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$)
    - magnezit (MgCO_3) a dolomit ($\text{CaCO}_3 \cdot \text{MgCO}_3$)
  - Ca – živec, kosti, schránky měkkýšů, vaječné skořápky...
    - CaCO_3 (vápenec, mramor, křída)
    - $\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$ (sádrovec)
    - CaF_2 (kazivec), $\text{Ca}_3(\text{PO}_4)_2$ (fosforit)...
  - Ba – baryt-těživec (BaSO_4)

Úkol

- 1) Reakcí 400 g vápníku s vodou vznikne 20 g vodíku. Jaký objem bude vodík mít?
- 2) Jakou látkovou (molární) koncentraci bude mít 200 ml roztoku hydroxidu vápenatého, je-li v roztoku 3,7 g $\text{Ca}(\text{OH})_2$?
- 3) Kolik % vody je v sádrovci?

Řešení